

NMGR ZŠ, SŠ a ZUŠ

Okruh 2/ Historie vizuální kultury a výtvarného umění pro výchovu uměním.

1. Magický, mytický, univerzalistický (reflexivní), modernistický a postmodernistický sémantický model v historii výtvarného umění.

Popište jednotlivé modely a vyjádřete strukturní vztahy mezi nimi. Jak se proměňuje chápání znaku, vyjádřené reality a vnímatele v jednotlivých modelech?

Klíčová slova: magický model, mytický model, reflexivní model, modernistický model (s vymezením subjektu), postmodernistický (strukturalistický) model

VANČÁT, J. *Tvorba vizuálního zobrazení (gnoseologický a komunikační aspekt výtvarného umění ve výtvarné výchově)*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-437-3 (s. 114 – 148).

2. Principy uplatnění vizuálně obrazných vyjádření ve vyučování jako budování strukturních souvislostí. Nárůst strukturních souvislostí ve vývoji výtvarného umění. Vývoj zobrazení od objektu ke struktuře (od pravěku do moderny).

Popište historický vývoj vizuálně obrazných vyjádření ve vztahu ke stále komplexnější organizaci objektů v zobrazení. Popište, jaké nové obsahy tato komplexnější organizace obrazu přinášela? Jak se obraz strukturně proměnil v moderně a jaké nové možnosti touto proměno získal?

Klíčová slova: obraz – idol, obraz – mýtus, obraz – reflexe, obraz jako subjektivní vyjádření, obraz jako struktura, obrazový element, obrazový objekt, obrazový trs.

VANČÁT, J., *Tvořivost a obraznost ve školním vzdělávacím programu*. Praha: EduArt, 2008. ISBN 978-880-86783-31-4.

3. Modernistická vizuálně obrazná vyjádření ve vyučování (dekonstrukce objektu, dekonstrukce scény, strukturální relace elementu, izolace a relace objektu v dadaismu a surrealismu).

Vysvětlíte Cézannovy výroky o vztazích barev a účinek jeho tvorby na vznik moderny.

Popište Duchampův přístup k umění a jeho vliv na proměnu uměleckého paradigmatu – roli umělce, povahy uměleckého díla a roli diváka. Jak Duchampův přínos obohatil surrealismus? Uvedte, jakým způsobem lze těchto proměn výtvarného umění využít ve vyučování výtvarné výchově. Uvedte příklady z vlastní praxe.

Klíčová slova: struktura obrazu v moderně, povaha a relace elementů, výtvarné směry moderny a role elementu v nich (kubismus, futurismus, fauvismus, konstruktivismus, neoplasticismus), objekt jako element (dadaismus, surrealismus, pop-art)

LAMAČ, M. *Myšlenky moderních malířů*, Praha: Nakladatelství Svazu československých výtvarných umělců, 1968.

BRABEC, T. (ed) *Martin Salcman 1896 – 1979*. Plzeň: Západočeská galerie 2009. ISBN 978-80-86415-68-0.

4. Modernistická vizuálně obrazná vyjádření ve vyučování (aktivizace osobního přístupu – koncept, akce).

Popište nejvýznačnější směry výtvarného umění 60. let – minimal-art, land-art, body-art, conceptual-art, performance a uveďte, s jakou metodikou mohou být využity ve vyučování výtvarné výchovy. Uveďte příklady z vlastní praxe.

Klíčová slova: umění akce, umění konceptu, performance, instalace, body-art, land-art, minimal-art

ZHOŘ, I. *Proměny soudobého výtvarného umění*. Praha: SPN, 1992. ISBN 80-04-25555-8.

REZEK, P. *Tělo, věc a skutečnost*. Praha: Jan Placák – Ztichlá klika. 2010. ISBN 978-80-903898-5-4.

SRP, K. (ed) *Minimal and Earth and Concept Art, I, II*. Praha: Jazzová sekce, 1982.

5. Postmodernistická vizuálně obrazná vyjádření ve vyučování (osobní projekt – „skončilo století umění, začíná století pedagogiky“).

Popište hlavní rysy postmoderního umění z hlediska proměny koncepce autora, diváka a výtvarného díla. Rozeberte otázku talentu jako podmínky tvorby uměleckého díla. V čem se blíží postmoderní pojetí umění pojetí umění ve výtvarné výchově?

Klíčová slova: dekonstrukce subjektu, dekonstrukce historie, postmoderní autorství, trh a šíření uměleckého díla, kurátorství, demokratizace tvorby obrazu

GABLIKOVÁ, S. *Selhala moderna?* Olomouc: Votobia, 1995. ISBN 80-85885-20-4.

FREELANDOVÁ, C. *Teorie umění*. Praha: Dokořán, 2011. ISBN 978-80-7363-164-2.

6. Ranný vývoj předmětu Kreslení

Počátky zájmu o dětský výtvarný projev. Komenský a předstih české školy v porovnání se zahraničím. Umělecká výchova na přelomu století u nás a ve světě (např. Ruskin). Zavedení předmětu Kreslení v zemích R-U. Konstruktivní versus transmisivní model vzdělávání.

Klíčová slova: konstruktivistický a transmisivní model vzdělávání, herbartismus, kopírovací metoda, stigmografická metoda, pedocentrické tendence, soudobé uvažování nad vývojem dětské kresby (např. v porovnání s testem Goodenoughové), soudobé výzkumné aktivity

ČÁDA, F. Dětské kresby. *Pedagogické rozhledy*. 1902-3, roč.16.

CHOBOLA, L. Dětský kresebný projev a klasikové jeho teorie. 1. vyd. Brno: Pedagogická fakulta Univerzity J. E. Purkyně, 1975 (s.12-29).

SLAVÍK, J. a kol. *Výtvarná výchova a její teorie v českých zemích ve světových kontextech*. 1.vyd. Praha: PedF UK, 1998. ISBN 80-86039-70-6.

ŠTECH, S. Škola stále nová. 1.vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1992. ISBN 80-7066-673-0 (s. 129-147).

7. Proces a produkt

Avantgarda a její odraz ve Vv. Alternativní pedagogické směry a jejich odraz ve vývoji koncepcí Vv. Pedocentrické tendence v české umělecké výchově předválečného období a psychologizující pojetí Vv. Dualita nebo jednota? Uplatnění těchto polarit ve vývoji předmětu po současnost (k tomuto mj. *Rotterdamský kongres InSEA*).

Klíčová slova: proces a produkt, alternativní pedagogika, pragmatická pedagogika a projektové vyučování, Dům dětství v Krnsku, Bauhaus, vkusová výchova, národní svéráz

- JANÍK, T. *Reformní pedagogika*. Doplňkový výukový text [online]. c200? [cit. 2012-4-15]. Dostupné na URL: <http://vytvarka.zcu.cz/HKVV/dejiny_ref_pedagogiky.pdf>.
- KLEE, P. *Pedagogický náčrtník*. 1.vyd. Praha: Triáda, 1999. ISBN 80-86138-15-1.
- LOOS, A. Ornament a zločin. In LOOS, A. *Řeči do prázdna*. 1.vyd. Praha: Tichá Byzanc, 2001. ISBN 80-86359-06-9. Dostupné na URL: <<http://www.archiweb.cz/salon.php?action=show&id=5788&type=17>>.
- MONDRIAN, P. *Lidem budoucnosti*. 1.vyd. Praha: Triáda, 2002. ISBN 80-86138-31-3 (s. 107-111, 137-138).
- SLAVÍK, J. a kol. *Výtvarná výchova a její teorie v českých zemích ve světových kontextech*. 1.vyd. Praha: PedF UK, 1998. ISBN 80-86039-70-6.

8. Socializace umění

Od Hostinského ke galerijním animacím. Porovnání českého zpracování tematiky s relevantními zahraničními koncepcemi.

Klíčová slova: socializace umění, vkusová výchova, galerijní animace, programová linie DBAE, artefiletika, RVP

- HOSTINSKÝ, O. *O socializaci umění*. Praha: 1903.
- LICHTWARK, A. *Výcvik nazírání na díla umělecká*. Praha: 1915.
- HORÁČEK, R. (ed.) *V dialogu s uměním*. 1.vyd. Brno: KVV PedF UK MU a CDVU MU, 1994.
- HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění : poslání, možnosti a podoby seznamování veřejnosti se soudobým výtvarným uměním prostřednictvím aktivizujících programů na výstavách*. 1.vyd. Brno: CERM, 1998. ISBN 80-7204-084-7.
- SLAVÍK, J. Budete volit DBAE? *Výtvarná výchova*, 1993-94, roč. 34, č.4, s.57 – 58.
- SLAVÍK, J. *Od výrazu k dialogu ve výchově (Artefiletika)*. Praha: Karolína, 1997.
- SLAVÍK, J. a kol. *Výtvarná výchova a její teorie v českých zemích ve světových kontextech*. 1.vyd. Praha: PedF UK, 1998. ISBN 80-86039-70-6.
- VANČÁT, J., PASTOROVÁ, M. *Výtvarná výchova*. In *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami provedenými k 1.9. 2007)*. Metodický portál RVP [online]. c2007 [cit. 2012-4-15]. Dostupné na URL: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.
- VANČÁT, J., PASTOROVÁ, M. *Výtvarná výchova*. In *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. Metodický portál RVP [online]. c2007 [cit. 2012-4-15]. Dostupné na URL: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07_final.pdf>.
- UŽDIL, J., ZHOŘ, I. *Výtvarné umění ve výchově mládeže*. Praha: SPN, 1964.

9. Koncepce tvořivosti a její odraz v české Výtvarné výchově

Výtvarná výchova po 2. svět. válce do r. 89. Socialistický realismus. Herbert Read, *Výchova uměním*. Problémy koncepce tvořivosti. Normalizace.

Klíčová slova: socialistický realismus, ideologie, osnovy a metodiky, besedy o umění, tvořivosti, spontaneita, originalita

- READ, H. *Výchova uměním*. Praha: Odeon, 1967.
- SLAVÍK, J. a kol. *Výtvarná výchova a její teorie v českých zemích ve světových kontextech*. 1.vyd. Praha: PedF UK, 1998. ISBN 80-86039-70-6.

UŽDIL, J. Úvodní projev při zahájení jednání XVIII. světového kongresu INSEA. In *Umění a výchova*. Zpráva z XVIII. světového kongresu INSEA. Brožek, J. Maleček, B. (eds.) Praha: SPN 1968. s.21-26.

UŽDIL, J. *Výtvarný projev a výchova*. 2. vyd. Praha: SPN 1978.

10. Výtvarná výchova po r. 1989

Formování programových linií uvnitř Výtvarné výchovy po roce 1989. Cesta k Rámcovému vzdělávacímu programu (alternativní osnovy Vv). Srovnání se zahraničním děním v oboru. Legislativní dokumenty v kontextu evropského vzdělávacího prostoru a domácí školské reformy. Systém RVP a ŠVP.

Klíčová slova: alternativní osnovy Vv, RVP a ŠVP, VCAE, vizuální gramotnost, DBAE

ARNHEIM, R. Zamyšlení nad výtvarnou výchovou. *Listy ČS InSEA* [online]. 1997, č.3. [cit. 2012-4-15]. Dostupné na URL: <<http://casopis.eduart.cz/articles.asp?ida=28&idk=44>>.

KOMRSKA, T., PASTOROVÁ, M., ŠAMŠULA, P. *Osnovy výtvarné výchovy pro 1. –9. ročník VP Základní škola (Alternativa A)* [online]. c2001 [cit. 2012-4-15]. Dostupné na URL: <http://is.muni.cz/th/174511/pedf_b/priloha_c.1_osnovy_vv_a.pdf>.

LINAJ, E. *Osnovy výtvarné výchovy pro 1.-9. ročník VP Základní škola (Alternativa C) pro individuální práci s žákem* [online]. c2001 [cit. 2012-4-15]. Dostupné na URL: <http://is.muni.cz/th/174511/pedf_b/priloha_c.3_osnovy_vv_c.pdf>.

ROESELVÁ, V. *Proudy ve výtvarné výchově*. 1.vyd. Praha: Sarah, 2000. ISBN 80-902267-3-6. SLAVÍK, J. Budete volit DBAE? *Výtvarná výchova*, 1993-94, roč. 34 ,č.4, s.57 – 58. ISSN 1210-3691.

SLAVÍK, J. a kol. *Výtvarná výchova a její teorie v českých zemích ve světových kontextech*. 1.vyd. Praha: PedF UK, 1998. ISBN 80-86039-70-6.

VANČÁT, J. Proč potřebujeme Výtvarnou výchovu? *Estetická výchova*, 1991-92, roč. 32, č.3., s.46-47. ISSN 1210-3691.

VANČÁT, J., PASTOROVÁ, M. Výtvarná výchova. In *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami provedenými k 1.9. 2007)*. Metodický portál RVP [online]. c2007 [cit. 2012-4-15]. Dostupné na URL: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

VANČÁT, J., PASTOROVÁ, M. Výtvarná výchova. In *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. Metodický portál RVP [online]. c2007 [cit. 2012-4-15]. Dostupné na URL: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07_final.pdf>.

ZHOŘ, I. Kdo jsme a kam jdeme? *Estetická výchova*, 1991-92, roč. 32, s.32-34. ISSN 1210-3691.

VANČÁT, J., KITZBERGEROVÁ, L., FULKOVÁ, M. *Osnovy výtvarné výchovy pro 1.-9. ročník VP Základní škola (Alternativa B)* [online]. c2001 [cit. 2012-4-15]. Dostupné na URL: <http://is.muni.cz/th/174511/pedf_b/priloha_c.2_osnovy_vv_b.pdf>.

11. Zájmová sdružení pedagogů.

Sdružování výtvarných pedagogů u nás i ve světě v historickém přehledu. Nejvýznamější mezinárodní a domácí odborné akce v kontextu vývoje oboru.

Klíčová slova: mezinárodní kreslířské kongresy, FEA, InSEA, symposia ČS InSEA, AVP

KAVČÁKOVÁ, A. K historii VI. mezinárodního kongresu pro kreslení, užitá umění a uměleckou výchovu v Praze. *Výtvarná výchova*, 1998, roč. 38, č.4, s.3 – 5.

SLAVÍK, J. a kol. *Výtvarná výchova a její teorie v českých zemích ve světových kontextech*. 1.vyd. Praha: PedF UK, 1998. ISBN 80-86039-70-6.

UŽDIL, J. Úvodní projev při zahájení jednání XVIII. světového kongresu INSEA. In *Umění a výchova*. Zpráva z XVIII. světového kongresu INSEA. Brožek, J. Maleček, B. (eds.) Praha: SPN 1968. s.21-26.

ZIKMUNDOVÁ, V. O sympoziu České sekce INSEA 2004. *Výtvarná výchova*, 2004, roč. 44, č. 3. ISSN 1210-3691.

ZIKMUNDOVÁ, V. Média a obraznost. *Výtvarná výchova*, 2000, roč. 40, č. 4. ISSN 1210-3691. sborníky ČS InSEA